

## สรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อตรวจสอบ การใช้อำนาจอรัฐโดยใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.) จัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการเผยแพร่การใช้สิทธิรับรู้ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารฯ ของประชาชนพร้อมกับส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบอำนาจรัฐ

เมื่อวันที่ 20 ก.ค. 2553 สขร. ได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายภาคประชาชนจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพฯ โดยมี รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายธีรภัทร สันติเมทนีดล) เป็นประธานเปิดการสัมมนา วิทยากรที่เข้าร่วมอภิปรายประกอบด้วย นายเรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประธานอนุกรรมการเผยแพร่สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน นายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์ ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี อนุกรรมการฯ และนายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย อนุกรรมการฯ โดยมี นางวนิดา สักการโกศล ผู้อำนวยการ สขร. และอนุกรรมการฯ ดำเนินรายการ ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ตัวแทนจากภาคประชาชน สมาคม สถาบัน องค์กร เครือข่ายต่างๆ จำนวนประมาณ 70 คน การสัมมนาฯ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนให้ได้รับรู้เกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์ที่ได้จากกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการและนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ต่อ พร้อมทั้งแสวงหาแนวทางการเผยแพร่ความรู้ในการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐได้ด้วยตนเอง ซึ่งสรุปผลการสัมมนาฯ ได้ดังนี้

**ภาคเช้า** เป็นการอภิปราย เรื่อง “สิทธิรับรู้และการใช้สิทธิของประชาชนตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของราชการฯ”

**นายชัชทองฯ** ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของรัฐอย่างกว้างขวาง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ปี 2550) ที่มีบทบัญญัติหลายประการ อาทิ สิทธิของประชาชนในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สิทธิร้องขอให้ตรวจสอบบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น หลักปฏิบัติในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการตรวจสอบอำนาจรัฐซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงานของรัฐ สิทธิของประชาชนตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร 6 ประการ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสาร สิทธิยื่นคำขอข้อมูลข่าวสาร สิทธิตรวจดูข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับ

ตน สิทธิได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของตน สิทธิร้องเรียน สิทธิอุทธรณ์ ทั้งนี้ ตามประกาศ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้กำหนดให้ประกาศประกวดราคาและสอบราคาพร้อม ทั้งผลการพิจารณาเป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานรัฐต้องจัดเตรียมไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ พร้อมทั้งฝากว่าเราจะร่วมมือกันอย่างไรเพื่อให้การใช้กฎหมายนี้เดินหน้าต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายเรืองชัย กล่าวว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิต่างๆ นับตั้งแต่เกิดและจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการต้องยึดหลัก เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น กฎหมายข้อมูลข่าวสารทำให้เจ้าหน้าที่รัฐรู้จะต้องปฏิบัติอย่างไรในการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร และทำให้ประชาชนรู้ว่าตนเองมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างไร การเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารจะนำมาซึ่งความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐเนื่องจากประชาชน สามารถตรวจดูข้อมูลได้ และสามารถร้องเรียนหากมีการปฏิบัติไม่ถูกต้องซึ่งจะทำให้ปัญหาการ ทุจริตลดน้อยลง กฎหมายข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการรับ บริการจากหน่วยงานรัฐมากกว่าเดิม หากหน่วยงานรัฐตระหนักถึงหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารและประชาชนเองเห็นถึงความสำคัญของสิทธิรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของตนแล้ว จะทำให้กฎหมายนี้สัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้ยังกล่าวถึง ข้อมูลส่วนบุคคลว่า ปัจจุบันมีการนำข้อมูล ส่วนบุคคลมาเปิดเผยมากขึ้นแม้ว่ากฎหมายกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความ ยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเสียก่อนก็ตาม เพราะเป็นข้อมูลที่ต้องปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น

นายประสงค์ กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นผู้ใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสาร กฎหมายฉบับ นี้มีประโยชน์ต่อประชาชนมาก หน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการ ปฏิบัติตาม จึงไม่เปิดเผยเนื่องจาก (1) ไม่รู้ว่าต้องปฏิบัติอย่างไรหรือไม่รู้ว่าข้อมูลอยู่ที่ไหน และ (2) เกรงคนรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้นไม่ถูกต้อง คนที่ขอข้อมูลส่วนใหญ่ยังเป็นเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่า ประชาชน ส่วนประชาชนเองยังไม่รู้ว่าจะใช้สิทธิอย่างไร ต้องการขอข้อมูลข่าวสารอะไร วิธีการขอ ทำอย่างไรที่จะไม่ยุ่งยาก ดังนั้น หน่วยงานรัฐจึงต้องจัดให้มีช่องทาง/การดำเนินการที่สะดวก รวดเร็วและเข้าถึงง่ายสำหรับประชาชนที่จะขอข้อมูล ประชาชนเองต้องตระหนักในการใช้สิทธิขอ ข้อมูลตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ต้องมีระบบสารสนเทศที่ดี โดยประชาชนสามารถรับข้อมูล ข่าวสารจากคอมพิวเตอร์ได้โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาขอข้อมูลด้วยตนเองและควรลดขั้นตอน การดำเนินงานต่างๆ ลงเพื่อให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ทั้งนี้ ขอฝากให้รัฐมนตรีที่ดูแล สขร. คน ปัจจุบัน (นายองอาจ คล้ามไพบูลย์) ให้ความสนใจและดูแลให้ดีเช่นเดียวกับ รมต. คนแรก (คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์) และ สขร. เองต้องพยายามลดขั้นตอนความล่าช้าในการดำเนินการให้ มากที่สุดเพื่อประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ขอฝากกรรมการข้อมูล ข่าวสารเพื่อลดขั้นตอนของประชาชนผู้ใช้สิทธิไม่ต้องเขียนหนังสือ 2 ครั้ง คือ ร้องเรียนและอุทธรณ์

ในกรณีที่หน่วยงานไม่ตอบภายใน 15 วัน ประชาชนร้องเรียนมา สขร. สอบถามแล้วหน่วยงาน ปฏิเสธมา ขอร้องเรียนและอุทธรณ์เป็นฉบับเดียวกันได้หรือไม่

นางวนิดาฯ กล่าวสรุปว่า การใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ถ้า หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐไม่อำนวยความสะดวกหรือเพิกเฉย ประชาชนมีสิทธิร้องเรียนได้ และถ้าไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนร้องขอ ก็สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ ข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารจะพิจารณาและมี มติให้เปิดเผยหรือมิให้เปิดเผย ซึ่งมากกว่าร้อยละ 90 ที่คณะกรรมการวินิจฉัยฯ สั่งให้เปิดเผย ที่มีให้ เปิดเผยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่ถ้าประชาชนผู้อุทธรณ์ยังไม่พอใจก็ สามารถร้องต่อศาลปกครองได้ ฉะนั้น จะเห็นว่ามีการหลายอย่างที่ช่วยเยียวยาเพื่อให้ ประชาชนได้รับประโยชน์จากกฎหมายข้อมูลข่าวสารอย่างมาก

**ภาคบ่าย** เป็นการอภิปรายกลุ่มย่อยในหัวข้อ “แนวทางการเผยแพร่ความรู้ในการ ใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ โดยใช้กฎหมายข้อมูล ข่าวสาร” ซึ่งมีความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะว่าควรเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

- สื่อต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย บอร์ดประชาสัมพันธ์ สปอตโฆษณา ซีดี เพลง เป็นต้น
- ผู้นำทางศาสนา/บุคคลที่มีชื่อเสียงน่าเชื่อถือ
- ใช้วัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น หมอลำ ละครพื้นบ้าน เพลงแปลง
- บรรจุในหลักสูตรในโรงเรียน สถาบันการศึกษา
- จัดอบรม/สัมมนา ประชาคม ค่าความรู้
- เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น เฟซบุ๊ก ไฮไฟว์ ยูทูปว่ ทวิตเตอร์ จัดทำเป็น คอลัมภ์ อาทิ เรื่องเล่าชาว สขร.
- เผยแพร่ผลงานที่น่าสนใจในบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร/เครือข่ายภาคประชาชน
- ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการและเว็บไซต์หน่วยงาน
- การประชาสัมพันธ์ความสำเร็จจากการดำเนินการให้หน่วยงานเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร
- จัดกิจกรรมในสถาบันการศึกษา
- สถานพยาบาลจัดมุมให้ความรู้ผู้ป่วยเรื่องสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- ผ่านเว็บไซต์ สขร. โดยทำเว็บให้น่าสนใจ
- รับสมัครอาสาสมัครชุมชน ทั้งใน กทม.และต่างจังหวัดแต่งตั้งเป็น สขร. ชุมชนหรืออาสาสมัคร สขร. เป็นต้น

- สลিপจากตู้เอทีเอ็ม
- ขอความร่วมมือจากภาคเอกชน
- หน่วยงานรัฐทำป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบ
- ปลุกจิตสำนึกในการใช้สิทธิฯ โดยเริ่มจากครอบครัว
- ให้ความรู้ของ สขร. ไปให้ความรู้ในวันที่มีการประชุมของชุมชน
- ส่งข้อมูลหรือบทความให้เครือข่าย/ชุมชนโดยตรง
- ประสานเครือข่ายเอ็นจีโอให้ช่วยเผยแพร่

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จากภาคประชาชนที่ได้จากการสัมมนาฯ ในครั้งนี้ สขร. จะได้นำไปกำหนดและปรับปรุงแนวทางเพื่อให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารฯ มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้ใช้สิทธิต่อไป

\*\*\*\*\*